

ISTRANOVA

(LP plošča, RTL)

Iskanja ljudskosti in iskanja v duhu ljudskega, preoblikovanje za ljudstvo kot dolžništvo ljudstva, so procesi, ki postajajo vse zanimivejši, v iskanju raznovrstni, pestri in predvsem—različni. Skupina Istranova, rojena 1980, poskuša podajati istrski melos v novi izrazni preobleki, v osnovi „surovih in melodičnih, enostavnih in sladkih“, pojočih, življenjsko vsakdanjih in včasih družbenokritičnih pesmi. To zanimivo skupino, zraslo in izraslo iz istrske dvojezične kulture in zato pojočo v slovensščini in italijanščini, so pri snemanju sestavljali Vanda Škrk, Dario Marušič, Franko in Avreljo Juri, Lucian Kleva, Stevo Pahek, Aldo Vidmar in Vlado Batista.

Njihova glasba je tako stara kot nova, oplajajoča se z romansko in slovansko (glasbeno) dediščino, s toplino in živostjo zahodnega istrskega melosa. Skupina si je zadala zanimivo in izvirno nalogo, prijetno kot tudi težko: približati tradicionalno (ljudsko) ustvarjalnost današnjemu poslušalcu, poslušalcu torej, ki se ji je skozi čas odmaknil. Takšno iskanje sicer ni novo, nova je pot. Občutimo jo v vsej njeni tudi kontradiktorni nenavadnosti, še zlasti v napevih, kjer ansambel poskuša stapljati istrski netemperirani (poltonsko neizravnani, naravni) sistem z našim, sprejetim, izšolanim, nenaravnim (poltonsko izravnanim) nizom: kot boj dveh nasprotujočih si sil za izrazno prevlado, včasih zanimivo, včasih nenavadno, včasih tuje in mestoma razglašeno, če sploh smemo tako reči. Da je istrski netemperirani način petja tuj tudi mlajši generaciji istrske zemlje, začutimo tudi v poskusu prikaza „bugarenja“, kar je sicer pomemben in zanimiv prispevek plošče. Podobnosti srečujemo tudi pri združevanju istrskih ljudskih glasbil (cindre iz družine tamburic, mišnica, mala harmonika) s klasičnimi glasbili, vse pa prijetno popestrjeno z domačimi, preprostim improviziranimi in barvnozvočno zanimivi zvoci (zvonci, lesene žlice, škrtalica, pralna deska). Istrska glasba je spontano živa tudi v tej novi funkciji, kar sem še posebej začutila ob nastopu skupine na piranskem trgu, kjer ji je uspelo pritegniti strukturno pestro paleto množice. Zdi se mi, da jim morda hotenja in rezultati še najbolj uspevajo v instrumentalnih obdelavah istrskih plesov, kot sta Manfrina ali Tre Bali. Tu se še posebej odlikujejo v iskanjih, poleg nekaj res lepih stvaritev ansambla, kot sta pese Jero in campagna ali delavska pesem Senti el martelo. Posebno mesto imajo tudi uglasbene pesnitve, ki sicer ne sodijo v starožitno ljudsko stvaritev Istranov, se ji pa v duhu bližajo in oddaljujejo. To so pesmi Franca Jurija in pesem Giusta Curta. Presenetljiva je Jurijeva „Le Cali“ (Poti) in njeno ansambelsko podajanje.

Vando Škrk občutimo kot vokalno solistko nekje med petjem, značilnim za ljudsko ustvarjalnost, in tistim, samo po sebi nehotečem „scenskem“,

odrskem ustvarjanjem, ki mora zaradi svoje drugotne — izvajalske funkcije — podleči odrskim zahtevam in pričakovanjem. Gre za problem, ki ga srečamo pri vseh podobnih prizadevanjih, to je predstavljanju ljudskega zunaj svojega okolja, funkcije in namena; to je problem, ki doživlja večje in manjše odmike na poti od izvira k namenu. Vanda je izoblikovala nekaj opaznih, izstopajočih vokalnih stvaritev. Z vso lepoto glasu v njegovi najboljši glasovni legi in brez instrumentalnega diktata, ki pevko pri večini aranžmajev prej ovira kot izrazno bogati, izveneva „Se pasi per de qua“.

Rast ansambla je nedvoumna, rast, ki vodi vse bolj v odmikanje od ljudske starožitnosti, kar je čutiti v kasnejših stvaritvah skupine. Kakšna bo ta pot, kako uspešna, naj pokažejo prihodnje še boljše snemalne možnosti, morda bogatejša tekstovna oprema, dosledni dvojezični prevodi vseh pesmi in vokalno-instrumentalna izenačitev ansambla. Veliko uspeha na novi poti!

Mira Omerzel—Terlep